

ВІДГУК
на дисертаційне дослідження
Ма Ши «Методика формування системного уявлення про національну музичну культуру в майбутніх учителів музичного мистецтва»,
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка,
за спеціальністю
014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Актуальність дослідження визначається глобалізацією та інтеграцією світових, у тому числі культурних процесів, а також потребою у формуванні компетентного вчителя музичного мистецтва, який здатен сприймати і розуміти музичну культуру як цілісний системний феномен, транслювати учням інформацію про музичну культуру своєї країни, бути обізнаним щодо національних музичних культур світу і залучати підростаюче покоління до опанування найкращих зразків народного та академічного мистецтва. Важливість вирішення означеного завдання також обумовлюється існуючими суперечностями в галузі підготовки фахівців мистецького профілю, а саме: між усвідомленням важливості системних уявлень про національну музичну культуру та недостатньою увагою до їх цілеспрямованого формування; між необхідністю опанування різноманітних знань і накопичення образно-слухового досвіду та недостатньою розробленістю теоретичної бази та методичних напрацювань для їх реалізації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Теоретичною базою дослідження виступили актуальні положення філософії, мистецтвознавства, психології та педагогіки щодо концепцій розвитку музичних культур та їх жанрово-стильового розмаїття, когнітивної психології, теорії пізнання, теорії діяльності, основ музичної герменевтики, методологічних засад вищої музично-педагогічної освіти та ін.

За основу теоретичного аналізу основних категорій дослідження (музична культура та національна музична культура – НМК) було взято категоріальний аналіз, загальнонауковий системно-структурний підхід та принцип жанрового моделювання, які надали можливість представити цей феномен у вигляді чітко визначеної системи, що висвітлює найважливіші типологічно-видові особливості та властивості і створює підґрунтя для формування системного уявлення про нього. Національна музична культура трактується в роботі як система базових галузей та відповідних жанрів

музичної практики, що функціонує в умовних межах певної національної культури.

Обґрунтування змісту дефініції «уявлення про національну музичну культуру» здійснювалося у гносеологічному та психолого-педагогічному вимірах та дозволяло розцінювати його як складний когнітивний феномен, який не зводиться до затриманих у моментальній пам'яті образів сприйняття, а має «перехідний» характер від конкретних образів до понять. У контексті професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва системне уявлення про НМК трактується автором як складна особистісна когнітивно-психологічна властивість індивіда, яка нерозривно поєднує три компоненти: емпіричні знання (звукові, зорові, моторні гештальти, накопичені індивідом у процесі набуття досвіду сприйняття), теоретичні знання (поняття і судження, у тому числі фактологічні знання) та художньо-естетичні відношення (образно-сміслові реакції та естетичні судження особистості).

В основу методики формування системного уявлення про НМК у студентів педагогічних вишів було покладено системний, культурологічний, діяльнісний та герменевтичний наукові підходи, які знайшли своє логічне продовження у методичних принципах, педагогічних умовах та методах роботи з майбутніми вчителями музичного мистецтва.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що вперше: у музично-педагогічному ракурсі поставлене питання про необхідність формування системного уявлення про НМК у здобувачів вищої освіти; національна музична культура знайшла своє відображення як системна цілісність; визначено складну психологічну, художньо-слухову та емоційно-естетичну природу системного уявлення про НМК та розроблено його структуру; обґрунтовано методику формування означеного уявлення при підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Достовірність і наукова правомірність авторських міркувань та висновків, викладених у дисертації, підтверджується вагомими теоретичними джерелами, що лягли в їх основу, та логікою науково-дослідницького пошуку.

Значущість результатів дослідження для науки і практики

Отримані в дисертації результати можна вважати такими, що мають безумовну теоретичну та практичну значущість. До теоретичних надбань можна віднести обґрунтування теоретичної моделі національної музичної культури; авторське визначення ключового поняття дослідження та його структури, розробку методологічної бази дослідження та його науково-методичного інструментарію та ін.

Суттєве значення для педагогічної науки мають розробки таких складових дослідження, як: критерії (ейдетичний, гностичний та аксіологічний) та їх показники оцінювання рівня сформованості компонентів системного уявлення про НМК; педагогічні підходи, принципи та засоби їх практичної перевірки у спеціально створених умовах та за допомогою методів,

які підтвердили свою ефективність та уможливили подальше варіативне і творче застосування у змінюваних освітніх процесах.

Окреме значення для практики мистецької освіти має авторська методика формування системного уявлення про національну музичну культуру, особливо її аналітичні, поліхудожні, слухові, інтерактивні, ігрові методи, розроблені з урахуванням сучасних вимог і специфіки професійної підготовки майбутніх учителів музики. Матеріали дисертації можуть слугувати для певного оновлення та доповнення теоретичного та практичного змісту навчальної діяльності при підготовці студентів музичного профілю.

Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Структура дисертації є чіткою, доцільно-логічною, а перебіг наукового пошуку ясно демонструє перехід теоретичних аспектів дослідження у практичну площину через обґрунтування методологічного та методичного комплексів до експериментальної перевірки визначених педагогічних умов, методів та підтвердження їх ефективності за допомогою спеціально обраних засобів якісного і кількісного підрахунків та інтерпретації результатів.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків. У вступі у відповідності до вимог обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано науковий апарат, поставлено на розв'язання п'ять завдань дослідження.

У першому розділі роботи проведено глибокий аналіз науково-теоретичних джерел, визначено професійний (педагогічний) контекст змісту та розроблено компонентну структуру основної категорії дослідження «системне уявлення про національну музичну культуру» майбутніх учителів музичного мистецтва. У другому розділі обґрунтовано методологічну основу формування системного уявлення про НМК студентів-музикантів, яка базувалась на актуальних наукових підходах та відповідних методичних принципах формування означеного феномену. Розроблені педагогічні умови створили необхідні обставини і середовище реалізації найбільш ефективного педагогічного впливу та організації полікультурної художньої комунікації студентів. Запропонована у дослідженні методика впроваджувалась у навчальний процес протягом тезавраційного та інтеграційного етапів, для роботи було обрано цікаві і оригінальні мистецькі артефакти різних культур світу, дієві форми, методи і завдання, що забезпечили поступовий і висхідний процес формування системного уявлення студентів про НМК (мультимедійні навчальні тести, метод полімистецького герменевтичного коментаря, активізації слухового сприйняття, дидактичні ігри, художні презентації, розробка ментальних мап тощо).

Таким чином, матеріали дисертації свідчать, що її структура відповідає змісту, завдання дослідження розв'язано, а мету досягнуто.

Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Основні результати дослідження Ма Ши відображено у 7 публікаціях автора. Із них: 3 статті – у фахових виданнях України, 4 – публікації апробаційного характеру. Зміст статей відображає основні положення дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

1. Автор у своїй роботі спирається на принцип жанрового моделювання (с. 3), розробляє теоретичну модель національної музичної культури (підрозділ 1.2.), описує жанрово-таксономічну модель музичної культури (с. 97) тощо. На нашу думку, логічним продовженням було б також представлення схеми організаційно-методичної моделі формування системного уявлення про національну музичну культуру в майбутніх учителів музичного мистецтва, яка б збагатила та унаочнила зміст методичного розділу дослідження.

2. Назва другого розділу роботи «Методичні засади формування *цілісного* уявлення про національну музичну культуру в майбутніх учителів музичного мистецтва» вимагає пояснення щодо наукової обґрунтованості та доцільності заміни основної дефініції дослідження «системне уявлення» на «цілісне уявлення». Це ж стосується і підрозділу 2.1., у назві якого автор вживає подвійне наукове словоутворення, а саме «*системно-цілісне* уявлення майбутніх учителів музичного мистецтва».

3. У підрозділі 2.2. автор ставив за мету розробити науково-педагогічні підходи (системний, культурологічний, діяльнісний та герменевтичний) і визначити відповідні принципи формування системного уявлення про національну музичну культуру майбутніх учителів музичного мистецтва. Зазвичай кожному з наукових підходів відповідає низка педагогічних принципів, які обираються на їх основі та розкривають шляхи їх практичної реалізації. Виникає питання, чому Ма Ши при розробці системного підходу не визначив жодного педагогічного принципу, тоді як для культурологічного підходу запропонував цілих п'ять.

4. У висновках до другого розділу дисертації перелік принципів культурологічного підходу недолічує аксіологічного принципу та принципу спорідненості художніх культур.

5. Список джерел дисертації має певні недоліки щодо оформлення відповідних бібліографічних описів літературних джерел.

Висновки

Дисертація Ма Ши «Методика формування системного уявлення про національну музичну культуру в майбутніх учителів музичного мистецтва» є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, що відповідає чинним

вимогам п.п.6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Ма Ши заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри фортепіанного виконавства
та педагогіки мистецтва
УДУ імені Михайла Драгоманова

Ольга Соколова

Ольга Соколова

